

ANNA-KARIN ARENIUS har arbetat länge som lärare på grundskolan. Hon har lärarexamen, en magister i yrkespedagogisk utbildningsledning och är certifierad coach genom ICF. Hon har dessutom skrivit boken *Coaching ett verktyg för skolan*.

HELENA ISAKSON har arbetat länge som gymnasielärare i ekonomiska ämnen samt som skolledare. Hon har en lärarexamen samt är utbildad civilekonom och har jobbat i ledande befattningar både nationellt och internationellt. Helena är coachutbildad genom ICF.

Coachande förhållningssätt främjar skolnärvaron

Det finns många sätt att förebygga problematisk skolfrånvaro. Ett coachande förhållningssätt är en nyckel till en bättre skola med tryggare elever, bättre elevresultat och högre närvaro hos eleverna.

TEXT OCH FOTO: **ANNA-KARIN ARENIUS OCH HELENA ISAKSON**

I snart tio år har Anna-Karin Arenius och Helena Isakson drivit företaget Skolcoacherna där de coachutbildar och coachar lärare och skolledare.

De märker att allt fler skolor och kommuner vill lära sig om coaching, eftersom ett coachande förhållningssätt bidrar till utveckling för både person och organisation. Den främsta anledningen är att coaching är en bra metod för att höja elevernas motivation vilket resulterar i engagerade elever som mår och presterar bättre. Coaching är också en insats som Skolverket valt vid flera tillfällen för att höja kvaliteten och stötta utvalda skolor med stora utmaningar.

Vad innebär ett coachande förhållningssätt?

– Elevhälsoarbetet måste börja redan i klassrummet. Forskning visar att relationen lärare-elev är centralt för en god skolanknytning och närvaro.

I ett coachande förhållningssätt står relationen i centrum med en positiv grundinställning till eleven liksom en stor tilltro till elevens förmåga och möjligheter. Det går ut på att först skapa en god relation till eleverna för att engagera deras känslor. Ett känslomässigt engagemang underlättar lärandet.

Eleven blir sedd och bekräftad av skolans personal och ges utrymme att utveckla sina tankar genom coachande frågor och ett aktivt lyssnande. Då skapas en respektfull dialog som sätter eleven i centrum, vilket bidrar till att eleven växer. Coaching och coachande förhållningssätt stimulerar även till egenansvar.

Det användbara elevhjulet

Ett verktyg vi gärna använder är olika sätt att skatta var man befinner sig. Vi gör det ofta i form av ett hjul vars olika delar står för olika områden, allt beroende på syftet (se figur).

Eleverna arbetar med en självskattning vad

Andra viktig verktyg

- * skapa förtroende och närhet
- * ställ kraftfulla frågor
- * lyssna aktivt och ha fokus helt på vad eleven säger och inte säger
- * låt eleven reflektera och bli medveten om sitt lärande och sin potential
- * frågor ska vara framåtriktade och föra eleven framåt i sin process
- * var sparsam med råd
- * frågorna bör vara korta, enkla och öppna
- * använd frågeorden vad, när, vem, vilka och hur
- * undvik frågan varför frågeexempel: Hur ser ditt drömläge ut? Vad behöver du först göra för att komma vidare? Hur behöver du ta dig an uppgiften? Vilka andra möjligheter har du? Hur mycket vinner du på att nå ditt önskade mål? Hur stor är viljan att nå ditt mål? Vad är ditt första steg?
- * ställ hellre en fråga i stället för att tillrättavisa när eleven visar ett inte önskvärt beteende. Vad var det som hände? Vad fick dig att göra som du gjorde? Vad kan du göra nästa gång du känner så här?
- * använd ett neutralt kroppsspråk och neutral röst när du frågar samt tänk på tonfall och ögonkontakt
- * var värderingsfri, nyfiken och öppen för det eleven förmedlar, bekräfta, summera och återspegla det eleven säger.

gäller upplevelsen av hans situation och nuläge, samt öppnar för behov och utvecklingsområden att arbeta vidare med. Eleven får skatta var hen befinner sig inom olika områden.

Så här ser det ut i olika steg:

- * Eleven anger på skalan 0–10 var man befinner sig nu, exempelvis hur hen mår eller i sitt engagemang för att lära.
- * Därefter motiverar eleven siffrans läge på skalan. Vad är en 5:a för dig? Hur ser det ut när det är en 10:a?
- * Frågor kring målet ställs. Vart vill du nå? Vart ska du?
- * Handlandet konkretiseras och sätts i relation till delmål. Vad behöver hända för att komma ett steg högre upp på skalan?
- * Tecken på framgång lyfts fram. Hur vet du att du är på rätt väg?

Arbeta gärna igenom alla delar i hjulet, men det är viktigt att sedan stanna upp och välja ut ett fåtal utvecklingsområden som eleven vill utveckla.

Eleven får sedan välja ett utvecklingsområde i hjulet att få coachning i. Vinsten för eleven med detta verktyg är en tydlig egen agenda, eleven känner att hen äger sina mål och blir sedd och lyssnad på.

Hur får man det coachande förhållningssättet att fungera?

– Vi arbetar med att skapa en coachande kultur i skolan där det coachande förhållningssättet

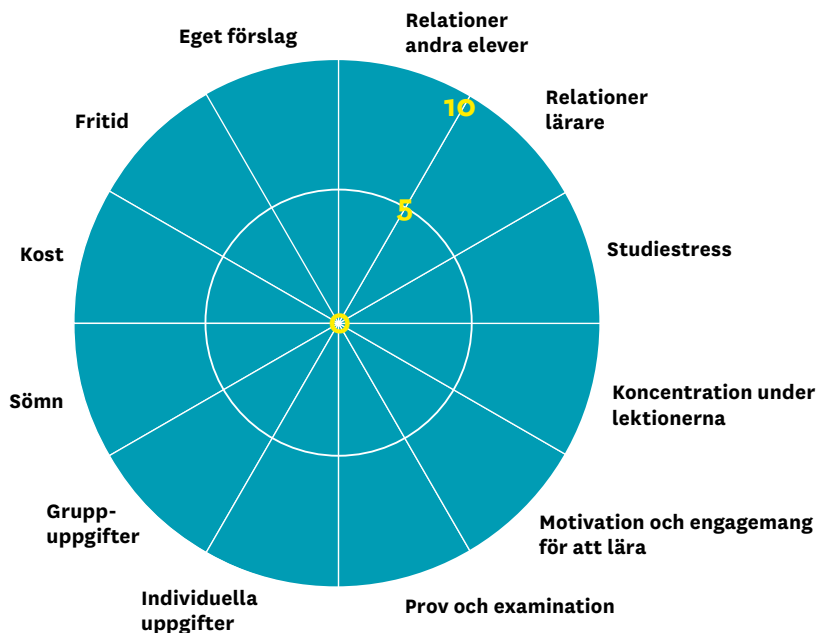
Om Skolcoacherna

Skolcoacherna arbetar med coachning som verktyg för skolutveckling. Coachar individer och grupper samt utbildar lärare och skolledare. Startade för tio år sedan och var då pionjärer inom coachning i skolan. Har ansvarat för coachinsatser i olika regeringsuppdrag, bland annat i "Samverkan för bästa skola" och "Nyanländas lärande" där de coachat flera hundra lärare och utbildat lärarcoacher i flera kommuner. Syftet är att öka måluppfyllelsen och förbättra elevernas resultat och även öka likvärdigheten inom och mellan skolor i Sverige.

ELEVHJULET

Var anser du att du befinner dig inom hjulets områden, där 0 är inte bra alls och 10 är mycket bra?

”Vi arbetar med att skapa en coachande kultur i skolan där det coachande förhållningssättet ger samsyn i alla led.”

tet ger samsyn i alla led, mellan elevhälsan och övrig skolpersonal, från skolledare till lärare och elev, och inte minst mellan elever.

Framgångsrika skolor har ett gemensamt förhållningssätt och en tydlig värdegrund, där man delar värderingar och mål. De arbetar medvetet med relationsskapande. Elevhälsoarbetet vävs ihop med det formativa arbetssättet. De sätter eleven i centrum och arbetar kontinuerligt med att utveckla undervisningen. Allt sker i samförstånd och allt har en del i ett större sammanhang, vilket ger struktur, tydlighet och likvärdighet, ”så här gör vi och så här ska vi vara på vår skola”.

Det är också en strävan att det coachande förhållningssättet ska ge ringar på vattnet och även nå ut till föräldrarna, som förstås har en viktig roll, inte minst för elever i riskzonen.

Det kollegiala lärandet är också viktigt. Pedagoger och elevhälsopersonal bör träffas regelbundet för arbeta med olika frågeställningar i det förebyggande arbetet kring elevhälsa. *

Läs även intervjun på sidan 37.

Referenser

- Arenius, A. (2011). *Coaching – ett verktyg för skolan*. Saltsjö-Boo: Anna-Karin Arenius.
- Dweck, C.S. (2017). *Mindset: du blir vad du tänker*. (2 utgåvan). Stockholm: Natur & Kultur.
- Gjerde, S. (2013). *Coaching vad – varför – hur*. Johanneshov: MTM.
- Hattie, J. (2016). *Synligt lärande en syntes av mer än 800 metaanalyser om vad som påverkar elevers skolresultat*. Johanneshov: MTM.
- Nottingham, J. & Nottingham, J. (2017). *Utmanande återkoppling: som för dina elevers lärande framåt*. (1 utgåvan). Stockholm: Natur & Kultur.
- William, D. (2013). *Att följa lärande formativ bedömning i praktiken*. Johanneshov: MTM.

Se potentialen hos eleverna

Det finns många sätt att förebygga problematisk skolfrånvaro. Ett coachande förhållningssätt är en nyckel till en bättre skola med tryggare elever, bättre elevresultat och högre närvaro hos eleverna.

TEXT: HELENA ISAKSON

Johanna Bogfors arbetar som högstadielärare och mentor i Åre kommun och är en av Skolcoachernas tidigare deltagare. Johanna är också anställd som expert på Skolverket där hon arbetar med processtöd för problematisk skolfrånvaro. I flera år har Johanna varit projektanställd i SKL-projektet "PlugIn" där man bland annat använde coaching som metod för att minska frånvaron och arbeta med elever som riskerade att hoppa av skolan.

Stor publicitet

Johanna såg effekten av metoderna och arbetet med elever med stor frånvaro under namnet "Skolkärlek" och fick stor publicitet för sina goda resultat. Enligt Johanna är det viktigt att jobba med bemötandet och att bygga upp goda relationer för att eleverna ska trivas i skolan. Hon menar också att det handlar om att få bra kontroll, flexibilitet och samverkan på alla nivåer. Det gäller att se till individen och hemmet, till skolan och samhället.

– Jag har alltid dragits till "strulpellar", berättar Johanna.

– Det finns sådana möjligheter i dessa barn och ungdomar. Det är de som ofta tar en annan bana i livet, de är de som åker i skogen eller lös-nön vid sidan av spåret i stället för i slalombacken.

Johanna berättar om ett exempel där hon arbetat med en strulig mentorselev med mycket ströfrånvaro.

– Jag jobbar mycket med coachande samtal och coachande feedback. Jag såg verkligen potential hos den här eleven, som slarvade mycket och ofta stannade hemma från skolan utan giltiga skäl. I stället för att fokusera på

Johanna Bogfors, högstadielärare och mentor i Åre kommun.

det negativa, och på alla dåliga provresultat, så fokuserade vi på de prov och uppgifter hen lyckats bra med, och pratade om vad det var som gjorde att de gick så bra. Sedan kunde vi utgå från det när vi tittade framåt, satte nya målbilder. Genom bra kontakter med elevhälsan såg vi också att det behövde ätas bättre för att orka.

Något som Johanna tycker är bra är skalfrågor. Hon frågar ofta sina elever hur de själva bedömer att de ligger till på en tiogradig skala. De pratar om vart de vill komma och vad de behöver göra för att nå sina mål.

Coachar lärare

Johanna brinner för coaching och coachande förhållningssätt. Och det gör hennes rektor också. I mån av tid coachar hon lärare hon möter i skolan men menar att det skulle behövas en särskild lärarcoach för att stötta lärarna.

Många skolor skulle också må bättre om mentorskapet förstärktes med en elevcoach som var anställd på skolan, som även skulle kunna bli en länk mellan elevhälsan och kollegiet.

– För att lyckas med ett coachande förhållningssätt på skolan tror jag att det krävs ett holistiskt synsätt så att alla samverkar kring detta, ledning, lärare, elever och elevhälsan, och även föräldrarna. Det viktigaste i det coachande förhållningssättet är att verkligen se eleven, vara engagerad och nyfiken, och att ställa rätt frågor. *